

Din ve Çocuk İstismarı

Prof. Dr. Rıza SAVAŞ
Dokuz Eylül Üniversitesi
İZMİR-2009

Kur'an'ın ifadesiyle çocuklar; "Dünya hayatının süsüdür." Ebeveynin, çocukları arasında ayırım yapmaları cahiliye yaklaşımı olarak kabul edilmiş ve yerilmiştir. Ebeveyne düşen görev, çocuklarını iyi birer fert olarak hayata hazırlamak ve yetiştirmektir. Bedenî ve ruhî olgunluk yaşına geldikten sonra onların evlenmelerine önderlik etmek, hem ebeveynin hem de toplumun görevleri arasındadır.

İslam Tarihi boyunca ve günümüzde çocuk istismarı konusunda en çok gadre uğrayan kesimin kız çocukları olduğu açıktır. Tarihi verilere baktığımızda bu çocukların küçük yaşlarda kendilerinden çok yaşlı insanlarla evlendirilerek, çocukluklarını yaşamadan hayatlarının baharında solup gittiklerini görmekteyiz. Hatta günümüzde de bunun örnekleri görülmektedir.

Bir kız çocuğunun bedenî ve ruhî olgunluk yaşı, her ülke ve kültüre göre farklılık arz etse de, buna konunun uzmanları karar vermelidir. İslam'ın genel kaide ve kurallarına uygun olan budur.

Çünkü İslam'da “zarar verme ve zarara uğrama
yoktur

(la darere ve la dırar-ﻻ ﺯﺭﺭ ﻭﻻ ﺯﺭﺍﺭ-)” Ayrıca Allah
Teala, adaletli olmayı ve zulumden kaçınmayı
emretmiştir. Bir başka genel kural da bilgimiz olmayan
konularda bilgi sahiplerine sormamızdır.

İslam açısından evlilik, iki tarafı olan bir akittir. Taraflar birbirlerine eş olabilecek ruhî ve bedenî olgunlukta olmalıdır. Kur'an, bu manada hem erkeğe hem de kadına "zevc=eş" der. Sözlükte zevc, kendi gibi bir başka varlıkla bir bütünü oluşturan iki taraftan her birine denir. Mesela ayakkabının her biri diğerinin eşidir.

Evlilik aktı yapacak çifte ebeveynleri yol gösterecek, ancak bu konuda nihai kararı kendileri verecektir. Fakat bin dört yüz yıllık İslam Tarihi boyunca bu genel kurallara göre hareket edildiğini söylemek güçtür. Bu yanlış uygulamalara bakarak Müslümanların yanlışlarını ve yanlış yorumlarını İslam dinine mal etmemeliyiz.

Her dönemde kendi yaptığını meşru göstermek için Kur'an ayetlerini ve Hz. Peygamber'in uygulamalarını bu doğrultuda yorumlayan kimselere rastlamak hiç de sürpriz değildir. Küçük yaştaki kız çocukları ile evlenmeyi meşru sayan anlayışlar bu görüşlerini destekler mahiyette gördükleri Hz. Peygamber'in Aişe ile dokuz yaşında evlendiğini ifade eden rivayetleri öne sürerler.

**İslamiyet ve Çocuk İstismarı Bağlamında
KIZ ÇOCUKLARININ KÜÇÜK YAŞTA
EVLENDİRİLMESİ
VE HZ. AİŞE'NİN EVLİK YAŞI**

Kaynaklar, genelde Hz. Aişe'nin Hz. Peygamber'le nişanlanırken altı yaşında olduğunu ve dokuz yaşına geldiği zaman düğününün yapıldığını aktarmaktadır. Ancak bu rivayetler tenkit edilmeye başlamıştır. Fakat bahsedilen rivayetlerin tenkitlerine verilen cevaplar, genelde rivayetlerin doğru olduğu esasına dayanır. Hz. Aişe'nin bahsedilen yaşta nişanlanmasının ve evlenmesinin normal olduğunu ortaya koymak için konuyla ilgili çeşitli yorumlar yapılır.

Bu yorumlardan en sık tekrarlananı ise şudur:
"İklimi sıcak olan yerlerde kızlar erken gelişir, dokuz, on yaşlarında evlenecek çağa gelirler."

Bu açıklama herhangi bir istatistikî araştırmaya dayanılarak yapılmış değildir. Acaba sıcak ülkeler için ileri sürülen bu yorum, nüfusun ne kadarını kapsar? İstisnaları var mıdır? Ayrıca bu görüş doğru ise, Hz. Aişe de gerçekten erken mi gelişmiştir?

Hz. Aişe'nin vücut yapısı, erken gelişmesine müsait midir? Gibi sorular düşünülmeden Hz. Aişe'nin erken evlenmesiyle ilgili yorumlar yapılmaktadır.

Hâlbuki Hz. Aişe'nin vücut yapısıyla ilgili bazı rivayetler, onun ufak, tefek biri olduğunu ifade etmektedir. “İfk” olayının vuku bulmasına, bir bakıma onun bu vücut yapısı sebep olmuştur. Hz. Aişe o kadar hafiftir ki onu, bindiği devenin üzerindeki mahfe ile aşağı indirenler, Medine'ye dönüşte aynı mahfeyi devenin üzerine yüklerken Hz. Aişe'nin mahfenin içinde olmadığını fark edememişlerdir.

Yine annesinin, zayıf olduğu için düğünü yapılmadan önce, Hz. Aişe'nin beslenmesine ihtimam gösterdiği ve ona şişmanlaması için bol bol hurma yedirdiği gelen rivayetler arasındadır.

Hz. Aişe'nin nişanlanırken ve evlenirken bahsedilen yaşlardan daha büyük olması gerektiğine dair rivayetler de kaynaklarda yer almaktadır.

Bu noktadan hareketle aynı konuda daha evvel bilinenlerle beraber, yeni bazı rivayetleri de kapsayacak şekilde, bir değerlendirme yapmayı uygun gördük.

Yaygın olarak bilinen rivayetlerin aksine kaynaklarda Hz. Aişe'nin, Hz. Peygamber'le evlenirken daha yaşlı olduğunu ifade eden rivayetler de bulunmaktadır.

İbn Mende (v. 395 h./1005 m.) "Ma'rifetu's-Sahabe"
isimli eserinde Őu rivayeti kaydetmektedir:

"... Esmâ bint Ebîbekr, Aişe'den on yaş daha büyüktür.
Esmâ, oĐlu Abdullah b. ez-Zübeyr öldürölünceye kadar
onunla beraber yaŐıyordu. Esmâ, yüz yaşına kadar yaŐadı,
sonunda gözlerini de kaybetti ve hicretin yetmiş üçüncü
senesinde oĐlu Abdullah b. ez-Zübeyr öldüröldükten birkaç
gece sonra Mekke'de vefat etti..."

Esmâ'nın Hz. Aişe'den on yaş daha büyük olduğu ve hicretin 73. senesinde yüz yaşında öldüğü başka kaynaklarda da zikredilmektedir.

Buna göre hicretin 73. senesinde yüz yaşında ölen Esmâ,
hicret esnasında
(100- 73= 27)
yirmi yedi yaşındadır.

	Hicret			Esmâ'nın Ölümü	
Hicri yıl	1	25	50	73	
Esmâ'nın Yaşı	27	52	77	100	

Hicretten önce Müslümanların Mekke'deki durumlarıyla ilgili olarak Hz. Aişe'nin naklettiği bazı rivayetler de, onun hicret esnasında on yedi yaşında olduğunu destekler niteliktedir.

İbn Hanbel'in kaydettiği bir rivayet aynen şöyledir:

"Aişe şöyle dedi:

Benim aklım kesti keseli ebeveynimi dindar olarak gördüm. Hz. Peygamber hemen her gün sabah veya akşam vakitlerinde bize uğrardı. Müslümanlar sıkıştırılınca Ebubekir de Habeşistan'a hicret için yola çıktı...."

Yıl	6 0 6	6 0 7	6 0 8	6 0 9	610	6 1 1	6 1 2	6 1 3	6 1 4	615	6 1 6	6 1 7	618	619	620	621	622
Olaylar					İlk Vahiy					Habeşistan'a Hicret							Medine'ye Hicret
Hz.Aişe'nin Yaşı	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	1 1	1 2	13	14	15	16	17
										1	2	3	4	5	6	7	8

Bu rivayette Hz. Aişe, İslam'ın Mekke döneminde Ebubekir ailesinin İslam'la irtibatını ve Habeşistan'a hicret öncesini, yani 610-615 yıllarını anlatmaktadır. Hz. Aişe'nin, bir başkasından nakletmemesi halinde, Hz. Peygamberin peygamberliğinin Mekke döneminin (610-622) ilk yılları (610-615) ile ilgili bu bilgileri bize aktarması, onun bu sırada bahsedilen olayları kavrayabilecek yaşta olduğunu gösterir.

Eğer Hz. Aişe'nin Hicret esnasında sekiz yaşında olduğunu kabul edersek, Hz. Ebubekir'in Habeşistan'a hicret etmeye niyet ettiği sıralarda onun daha doğmamış veya bir yaşında olması gerekir. Bu durumda da bahsedilen olayları anlatması mümkün olmaz. "Hz. Aişe, bu olayları daha sonra öğrenmiş ve aktarmıştır" şeklindeki bir yaklaşım, rivayeti iki kısma ayırmak suretiyle yapılabilir.

Yıl	6 0 6	6 0 7	6 0 8	6 0 9	610	6 1 1	6 1 2	6 1 3	6 1 4	615	6 1 6	6 1 7	618	619	620	621	622
Olaylar					İlk Vahiy					Habeşistan'a Hicret							Medine'ye Hicret
Hz.Aişe'nin Yaşı	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	1 1	1 2	13	14	15	16	17
										1	2	3	4	5	6	7	8

Rivayetin ilk kısmı (Hz. Peygamber'in Ebubekir ailesini ziyareti), eğer Aişe hicret esnasında sekiz yaşında ise, hicretten üç beş sene önceki durumu, ikinci yarısı ise Hicretten sekiz dokuz sene öncesini bildirmektedir. Bu yorum bize göre zorlama ve yanlıştır. Çünkü rivayetin ilk kısmını, Hz. Aişe'nin, başkasından aktarmadığı açıktır, ikinci kısmın ise birinci ifadenin devamı şeklinde anlaşılması, hem Arapça ifade açısından hem de tutarlılık açısından daha makuldür.

İbn İshak, İslam'a girenlerin listesini verip açıklamalar yaparken Hz. Aişe'nin adını, Habeşistan'a hicretten önce Müslüman olanlar arasında zikretmektedir. Hicret esnasında sekiz yaşında olan bir çocuk Habeşistan'a hicret zamanında henüz doğmamıştır. es-Siretü'n-Nebeviyye yazarı İbn Hişam da aynı rivayeti aktarmıştır. Her iki eserde de İslam'a girenlerin isimleri, kronolojik esasa göre sıralanmıştır. Bu listelerin tanziminde İslam'a girişteki kıdemin esas alındığı açıktır.

İbn Asakir, Muhacirlerden İslam'a ilk girenleri sayarken, Hz. Aişe'yi bahsettiğimiz listeden çıkarmış, fakat bunu eksik yapmıştır. İbn İshak ve İbn Hişam, Hz. Aişe'yi ilk Müslümanlar arasında sayarken onun bu sırada küçük yaşta olduğunu ifade için "Küçük yaşta olan Aişe" diye kaydederler. İbn Asakir, "küçüklük" özelliğini Esmâ bint Ebibekir için kullanmıştır. Halbuki Esmâ, bu sıralarda yaklaşık olarak on dört veya on beş yaşlarında iken Hz. Peygamber, İslam'a davete başlamıştır.

Bu durumda Esmâ, İslâm'ı kabul ettiği sırada genç bir kızdı, yani küçük değildi. Küçük olan, ondan on yıl daha sonra doğan Hz. Aişe'dir.

Yıl	606	607	608	609	610	611	612	613	614	615	616	617	618	619	620	621	622
Olaylar					İlk Vahiy					Habeşistan'a Hicret							Medine'ye Hicret
Hz.Aişe'nin Yaşı	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
										1	2	3	4	5	6	7	8

Bu rivayet de Hz. Aişe'nin Medine'ye hicret yılında on yedi yaşında olduğunu desteklemektedir. Belli ki İbn Asakir, Hz. Aişe'nin Hz. Peygamber'le evlenirken dokuz yaşında olduğunu ifade eden rivayetlerin etkisiyle İbn İshak ve İbn Hişam'ın bahsettiğimiz listelerini değiştirmeye kalkışmış ve bunu da yarım bırakmıştır.

Yine Mekke dönemiyle ilgili olarak Hz.Aişe'nin yaptığı açıklamalar oldukça dikkat çekicidir. el-Buhari'nin kaydına göre Hz. Aişe;

"Ben Mekke'de henüz oynayan bir çocuk idim,
"Kıyamet onların azap ile va'dedildikleri gündür. O ne korkunç, ne acı bir gündür"
ayeti inmişti»

demektedir. Bu ayet, yaklaşık olarak nübüvvetin dördüncü yılında nazil olan el-Kamer suresindedir.

KIYAME SURESİNİN
İNDİĞİ YIL

Yıl	606	607	608	609	610	611	612	613	614	615	616	617	618	619	620	621	622
Olaylar					İlk Vahiy					Habeşistan'a Hicret							Medine'ye Hicret
Hz.Aişe'nin Yaşı	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
										1	2	3	4	5	6	7	8

O dönemi ve olayları tafsilatıyla bildiğine ve kavradığına göre Hz. Aişe'nin, o yıllarda yaklaşık olarak sekiz dokuz yaşlarında, Medine'ye hicret esnasında ise on yedi yaşında olması daha makuldür. Zaten Hz. Aişe'nin yukarıda kaydettiğimiz açıklamalarından da bu anlaşılmaktadır.

Burada Hz. Peygamber'in Hz. Aişe ile nişanlanması olayı ile ilgili bizim görüşümüzü destekler mahiyette olan bir başka rivayete daha dikkat çekmek istiyoruz. Hz. Hatice'nin ölümünden sonra Hz. Peygamber, Mekke döneminin o sıkıcı atmosferinde iyice bunalmış, ayrıca evindeki çocukların ve ev işlerinin yükü de onun omuzlarına binmişti.

Bunu fark eden Havle bint Hakim isimli bir Müslüman kadınla Hz. Peygamber arasında şu konuşanın geçtiği rivayet edilmektedir:

Havle : "Ya Rasulellah evlenmeyecek misiniz?"

Hz. Peygamber : "Kiminle evleneyim ?"

Havle : "İslersen bakire bir kızla, islersen dul bir kadınla evlenebilirsin."

Hz. Peygamber : "Bakirelerden kiminle evlenebilirim?"

Havle : "Allah'ın yarattıklarından senin en çok sevdiğin Ebubekir'in kızı Ayşe ile"

Hz. Peygamber : "Dul kadınlardan kiminle evlenebilirim."

Havle : "Dul hanımlardan Sevde bint Zem'a b. Kays ile evlenebilirsin."

Havle daha sonra Hz. Ebubekir'in evine geldi ve Hz. Aişe'nin annesi Ummu Ruman'a durumu bildirdi. O da;
“Hz. Ebubekir'in gelmesini bekleyelim”
dedi. Hz. Ebubekir geldi ve durumu öğrenince,
“O kardeşinin kızıdır, ona kardeşinin kızıyla evlenmesi
caiz midir?”
dedi.

Bunun üzerine Havle, Hz. Peygamber'in yanına dönüp olanları ona aktarınca o;

"Ebubekir'in yanına dön ve ona bizim kardeşliğimizin din kardeşliği olduğunu, bu sebep-le onun kızının bana helal sayıldığını söyle"

diye bir açıklama yaptı. Havle, Hz. Ebubekir'e döndü ve bu durumu ona aktırdı.

Hz. Ebubekir, Hz. Peygamber'den önce kızı Aişe'yi, Cubeyr b. Mut'im'le nişanlamıştı. Fakat Cübeyr'in ailesi, bu evliliğin iyi olmayacağını; çünkü oğullarının müstakbel kayınpeder Hz. Ebubekir'in etkisinde kalarak atalarının dinini terk edip Müslüman olabileceğini ileri sürerek bu nişanı bozmuşlardı. Hz. Ebubekir de kızı Aişe'yi Hz. Peygamber'le nişanladı. Bu rivayetin sonunda Hz. Aişe'nin, Hz. Peygamber'le nişanlandığı sırada altı yaşında olduğu kaydedilmektedir. Ancak et-Taberi'nin kaydettiği bu rivayet, Aişe'nin bu yıllarda altı yaşında olmadığını işaretlerini taşımaktadır.

Çünkü Hz. Peygamber'in, Hz. Hatice'nin ölümünden sonra hemen evlenmesi gerektiğine inanan Havle'nin, altı yaşında bir çocukla evlenmesini ona teklif etmesi çok anlamsız bir girişim olurdu. Hem de bu teklif, Hz. Peygamber'e iki alternatif olarak yapılmıştır. "Bakire kızla evlenmek istiyorsan Aişe var, dul bir kadınla evlenmek istiyorsan Sevde var" diye yapılan bir teklifte, Aişe'nin altı yaşında olduğunu söylemek hiç de makul değildir. Bu ifadeyle Havle, Hz. Peygamber'in iki seçenekten birini tercih edebileceğini anlatmak istemiştir. Sonra her iki kadının da istenmesi fikri nasıl oluştu? Bu konuda bir açıklık yoktur.

Kanaatimize göre Hz. Aişe'nin bu sırada on dört on beş yaşlarında genç bir kız olması, Hz. Peygamber'in ise Hz. Hatice'nin yerini doldurabilecek olgunlukta bir hanıma ihtiyaç duyması sebebiyle Sevde ile evlenmesinin gerekliliği anlaşılmıştır. Çünkü Hz. Hatice öldükten sonra Hz. Peygamber'in çocuklarına bakacak ve ev işlerini yürütecek kimsesi yoktu. Bunu on dört on beş yaşlarında bir kızın yapması, imkansız değilse de zordur. Ayrıca bu sırada Mekke müşrikleri, Hz. Peygamber'e ve Müslümanlara baskılarını artırmışlardı.

Bu sebeple Hz. Peygamber'in Mekke'den ayrılıp yeni bir yer bulma çabası içinde olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumda Hz. Peygamber için en uygun olan evliliğin, Sevde ile yapacağı evlilik olduğu ve Aişe'nin düğününün ise daha sonraki bir tarihe ertelenmesinin uygun olacağı anlaşılmıştır diyebiliriz.

Burada bir başka noktaya da dikkat çekmek istiyoruz.
Ummu Ruman'la evlenen Hz. Ebubekir'in ondan
Abdurrahman ve Aişe isminde iki çocuđu olduğu
bilinmekte-dir. Aksini ifade eden bir delil olmadığına göre, o
dönemin şartları içinde düşünöldüğü zaman, bu iki, ana-
baba bir kardeş arasında bir iki yaş farkı vardır denebilir.
Yani Abdurrahman b. Ebibekr'in, Hz. Aişe'den bir iki yaş
daha büyük olduğu söylenebilir.

Bedir savaşına müşrik saflarında katılan Abdurrahman'ı yaklaşık olarak yirmi yaşlarında kabul eder ve Aişe'yi de Hicret esnasında sekiz yaşında düşünürsek arada on iki yaş fark olacağını görürüz. Hicret esnasında Hz. Aişe'yi on yedi yaşında kabul edersek, Abdurrahman'la aralarında bir iki yaş fark olur. Bizce makul olan da budur.

Rivayetlerde verilen rakamlar, her zaman gerçeği yansıtmaz. Çünkü verilen rakamlar bazen ravinin tahminidir. Bu gün bile bize "falan arkadaşın kaç yaşındadır?" diye bir soru yöneltildiği zaman, çoğu kere tahminî bir rakam söyleriz.

Mesela Hz. Hatice'nin Hz. Peygamberle evlenirken kırk yaşında olduğunu söyleyenlerin yanında yirmi sekiz yaşında olduğunu aktaran rivayetler de bulunmaktadır.

Yine Hz. Peygamber'in hanımlarından biri olan Meymune bint el-Haris'in, 61 h. tarihinde öldüğünü söyleyenlerin bulunmasıyla birlikte, onun 51 h. tarihinde vefat ettiğini nakledenler de vardır. Kaynaklarda, bunun sayısız örnekleri vardır. Bu konuya son bir örnek olarak, Ata b. Yesar isimli bir alimin vefat tarihini vermek istiyoruz. el-Vakidî, Ata b. Yesar'ın ölüm tarihini 103 h. olarak verirken, başkaları 94 h. tarihini aktarmışlardır.

En muteber kaynaklarımız bile bunlara benzer rivayetler ihtiva ettiğine göre, Hz. Aişe'nin Hz. Peygamberle evlenirken dokuz yaşında olduğunu ifade eden rivayet-lerin kesin olarak doğru olduğunu iddia edemeyiz.

Bütün bu rivayetlerden sonra, Hz. Aişe'nin yaşını yaklaşık olarak on yaş daha küçük gösterip onun hicret esnasında sekiz yaşında olduğunu ifade eden nakillerin yanlış olduğunu söyleyebiliriz. Bu yanlışlığın nasıl yapıldığı konusunda elimizde açık bir delil olmadığı için genelde bu tip rivayetlerde yapılan yanlışlıkların bu konuda da yapıldığı düşünülebilir.

Rivayetlerdeki bu yanlışlık, bazen raviden, bazen müstensihden ve bazen de daha evvel yapılmış bir hatanın farkına varamamaktan kaynaklanmaktadır. Eğer bir konuda önemli bir alim hata yaptıysa, daha sonrakiler o kişinin hata yapmayacağını ya da az hata yapacağını kabul ederek mevcut doğru rivayetleri bile yanlış görme ve onları değiştirme çabasına yönelirler. Böylece küçük bir yanlışlık, beraberinde daha başka yanlışlıklar da getirir. Bunun iyi bir örneğini yukarıda verdiğimiz İbn Asakir rivayetinde görmekteyiz.

Hiz. AiŒe'nin YaŒıyla ilgili iki farklı yaklaŒımı gösteren tablo:

Olaylar

İlk Vahiy

HabeŒistan'a Hicret

Medine'ye Hicret

Yıl	606	607	608	609	610	611	612	613	614	615	616	617	618	619	620	621	622
					İ L K V A H İ Y					H A B E Œ İ S T · H İ C							M E D İ N E Y E H İ C
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
										1	2	3	4	5	6	7	8

Hiz. AiŒe'nin YaŒı